H. Passchier • Eindhoven
V. Westhoff • Utrecht

De plantengroei in en bij het dal van de Beerze.

Nagenoeg alle Brabantsche stroomdalen zijn door normalisatie der beken en door ander ingrijpen zoozeer geschonden, dat hun oorspronkelijk landschap nauwelijks nog is te herkennen. Het was dan ook een groot voorrecht dat we dit jaar ons Leiderskamp konden houden een half uur gaans van het Zuidelijk dal van de Beerze, dat niet alleen voor Brabant, maar zelfs voor heel Nederland bijna uniek is door zijn betrekkelijke ongereptheid en zijn groote eenzaamheid.

Wandelen we van „het Haantje" langs het Winkelsven naar Balsvoort, dan dalen we geleidelijk van een vrij droog heide- en stuifzandgebied met dennenakkers af in een moerassige, nog al voedselarme heidestreek, die in vele opzichten met de Kampinasche heide overeenstemt. In ondiep open water treedt als pioniergezelschap op de gemeenschap van Veelstengelige Waterbies (*Eleocharetum multicaulis*), verwant aan de Biesvaren-Lobeliagemeenschap die in de Boschvennen voorkomt. Beide behooren tot het Oeverkruidverbond (*Litorellion*) van matig voedselarme, vaak overstroomde standplaatsen met sterk wisselenden waterstand. Zelden zagen wij het Eleocharetum zoo goed ontwikkeld al hier bij de Beerze. Om beurten domineeren Oeverkruid (*Litorella uniflora*), Veelstengelige Waterbies (*Eleocharis multicaulis*), Moerasrusch (*Juncus bulbosus* var. *fluitans*), Vlottende Bies *Isolepis fluïtans*); tusschen deze kensoorten treffen we nog andere: het viltige Moerashertshooi (*Hypericum elodes*) met zijn pikante maggi-geur en fraaie gele bloemen, de zeldzame Moerassmeele (*Deschampsia setacea*) met fijne, ijle, zilvergrijze pluimen, en de Kleine Waterwegbree (*Echinodorus ranunculoides*). Onder de begeleidende soorten noemen we Waternavel, Egelboterbloem, Veenpluis, Kruipend Struisgras, Moeraswalstroo. De moslaag wordt niet gevormd door Veenmossen, doch door dichte kussens van het forsche donkerbronsgroene Schorpioenmos (*Scorpidium scorpidioides*). Hieruit blijkt, dat het grondwater nu niet zoo heel voedselarm is; dat het met name kalk bevat, kunnen we opmaken uit het voorkomen van waterslakken (*Limnaea* spec. ea.)

De successie leidt van het *Eleocharetum*, soms via het Stijve-Zeggengezelschap (*Caricetum elatae*) naar de Boschruschge-

meenschap (*Juncetum acutiflori*), een moerassig landje met dichte wuivende bruine bloembiezen, waarin we nog wel soppen, maar niet in het water staan.

Op den duur gaat dit moeras over in een natuurlijke weide, het Blauwgrasland (*Molinietum hydrocotyletosum*). In de omgeving van Oisterwijk zagen wij dit slechts weinig ontwikkeld („fragmentair"); ook bij het dal van de Beerze. Er wordt hier weinig of niet gemaaid, zoodat het gezelschap (hoofdzakelijk Pijpestrootje, daarbij Spaanse Ruiter (*Cirsium dissectum*) en Klokjesgentiaan (*Gentiana Pneumonanthe*) spoedig begroeid raakt met struiken: zoo onstaat een Gagelstruweel met hoog opschietende Melkeppe (*Peucedanum palustre*), dat als een voorstadium van het Berken-Wilgenbroek beschouwd kan worden. Waar de mensch de groei van struiken belemmerde, is de Dopheigemeenschap (*Ericetum tetralicis*) het eindstadium.

Zijn we het Winkelsven met zijn Galigaanwildernis voorbij, dan leidt een smal paadje ons door vrij hoog Vochtig Eiken-Berkenbosch (*Querceto-Betuletum molinietosum*). Dit vormt de rand van het eigenlijke dal van de Beerze, waar het grondwater rijker wordt door de invloed van het stroompje.

In dit dal treffen we een parklandschap aan, waar boschjes afwisselen met moerassen van hooge Zeggen. Deze laatste behooren tot de gemeenschap van Snavel- en Blaaszegge (*Caricetum inflato-vesicariae*), die we in 't algemeen kennen als een verlandingsgordel, volgend op de Mattenbies-Rietgemeenschap in vrij voedselarm water op zandgrond. Slechts zelden zien we, dat deze tot het *Magnocaricion* behoorende associatie zulke groote oppervlakten beslaat. Dit is voornamelijk het geval in het „stroomveen", zooals van Baren het in of bij stroomend water gevormde moerasveen noemt. Een karakteristieke „stroomveenplant" is het hooge grijze Moeraskruid (*Senecio paludosus*), dat ons hier evenzeer als in de uiterwaarden der groote rivieren met zijn stralend gele bloemtrossen verrast.

Urenlang kunnen we soppen door deze uitgestrekte moerassen, waarin op de droogste plekken de Blaaszegge (*Carex vesicaria*), op de nattere de Snavelzegge (*Carex inflata*) domineert; daartusschen groeien Veenwortel, Waterzuring, Rietgras, Lisch, Gele Waterkers, en ook opbouwende soorten van het volgende verlandingsstadium, dat tot het verbond van Kleine Zeggen (*Caricion fuscae*) behoort. De successie leidt via deze hierboven reeds be-

sproken Boschruschgemeenschap naar het Sporken-Wilgenbroek (*Saliceto-Franguletum*), dat evenals het *Betuleto-Salicetum* en het *Alnetum* tot het Elzenverbond (*Alnion glutinosae*) behoort. Het Sporken-Wilgenbroek leeft op voedselrijkeren bodem dan het Berken-Wilgenbroek; nog voedselrijker is de bodem van het Elzenbroek (*Alnetum*). En dit nu siert de boorden van de Beerze. Vlak langs de oever van het stroompje heeft het rivierwater natuurlijk de meeste invloed, en hier is de plantengroei op haar mooist. Met het Elzenbroek wisselt af een associatie van hoog opschietende planten, die een bloemenweelde in alle kleuren tentoonspreiden; we noemen Valeriaan (*Valeriana officinalis*), Moerasspiraea (*Filipendula Ulmaria*), Poelruit (*Phalictrum flavum*), Moerasrolklaver (*Lotus uliginosus*), Engelwortel (*Angelica silvestris*), Moerasandoorn (*Stachys paluster*), Kattenstaart (*Lythrum Salicaria*), Wederik (*Lysimachia vulgaris*) en Wilde Bertram (*Achillea Ptarmica*). Dit *Filipenduleto-Thalictretum*, behoorend tot het *Molonion*, is uiteraard bijzonder rijk aan fraaie vlinders, zweefvliegen, kevers, wantsen en andere insecten, terwijl ook de mooie Barnsteenslakjes (*Succinea spec*) en andere slakken niet vergeten mogen worden. Deze levensgemeenschap is ongetwijfeld de rijkste van het Oisterwijksche gebied.

Doch ook het Elzenbroek langs de oevers verdient onze aandacht. Het is een dicht struweel van Zwarte Els, Geoorde- en Grauwe Wilg (*Salix aurita, S. cinerea*), om beurten domineerend, met als kenmerkende lianen Hop (*Humulus Lupulus*), Bitterzoet (*Solanum Dulcamara*) en Haagwinde (*Calystegia sepium*); de Zwarte Aalbes (*Ribes nigrum*), die hier veel voorkomt, is een trouwe kensoort. De kruidlaag is rijk; behalve vele hier slecht bloeiende scoorten uit het *Filipenduleto-Thalictretum* vallen o.a. op Wolfspoot (*Lycopus europaeus*), Struisriet (*Calamagrostis canescens*), Dotterbloem (*Caltha palustris*), Boschchampignon *Psalliota rusiophylla*), en een vrij rijke moslaag met overwegend Fijn Laddermos (*Eurhynchium Stokesii*), Koninginnekruid (*Eupatorium cannabinum*) ontwikkelt zich in het bosch slecht, maar schiet langs de randen hoog op en vormt er een prachtige, rijkelijk rozerood bloeiende zoom, die in het *Filipenduleto-Thalictretum* overgaat.

Op de minst vochtige plekken vertoont het Elzenbroek duidelijk de neiging, over te gaan in het Eiken-Haagbeukenbosch (*Querceto-Carpinetum-filipenduletosum*). We zagen dit gezelschap hier

echter bij lange na niet zoo fraai ontwikkeld als langs sommige andere Brabantsche beken.

Tot slot mag niet onvermeld blijven, dat doode armen van de Beerze op een andere wijze verlanden. Hier ontstaat geen „stroomveen"; we zien er de normale successie van voedselrijk, stilstaand water, die van Kikkerbeet-Krabbescheer-gemeenschap (*Hydrochareto-Stratiotetum*) via Vlotgras-Egelskop-gemeenschap (*Glycerieto-Sparganietum*) en dan de gemeenschap der Scherpe Zegge (*Caricetum gracilis*) weer naar het *Filipenduleto-Thalictretum* leidt. Interessant is, dat het dal van de Beerze ons dus de gelegenheid miedt, drie associaties van het *Magnocaricion* te bestudeeren. ook alweer een gelegenheid, die zich niet elken dag voordoet.

Laten we hopen, dat het dal van de Beerze nog lang ongerept moge blijven, niet alleen als een rijk, schoon en weldadig rustig landschap, maar ook als een dankbaar gebied voor biosociologische studie. Het is een Natuurmonument in den waren zin des woords.

Mededelingen van het Hoofdbestuur.

Samenstelling Afdelingsbesturen en Jaarverslag.

Gaarne ontving de Algemeen Secretaris vóór 5 Februari bericht van de juiste samenstelling van het afdelingsbestuur, liefst met vermelding van het giro-nummer van de afdeling of van den Penningmeester.

Willen de afdelingssecretarissen achter de namen der bestuursleden het jaar vermelden, waarin zij volgens het reglement moeten aftreden?

Ook het jaarverslag over 1942 moet vóór 5 Februari worden ingezonden.

Uitgaven van onze Vereniging.

Bestelling van uitgaven van onze vereniging kan voortaan uitsluitend gebeuren aan den Algemeen Secretaris, bij voorkeur door overschrijving op zijn giro-rekening 154762 den Helder.

Inleiding tot de Plantensociologie.

Het boekje is reeds lang ter perse, maar nog niet verschenen. Zodra het uitkomt, wordt het aan de intekenaren toegezonden.

Werkgroep voor Biosociologie.

Als vertegenwoordiger van het Hoofdbestuur is in het Bestuur van de Werkgroep aangewezen de heer J. A. Nijkamp.